

# „Az idő rövidre szabott”

Exegetikai megjegyzések az 1Kor 7,25-31-hez

SZABADOS ÁDÁM<sup>1</sup>

## Abszrakt

Az alábbi exegetikai tanulmány Pál hajadonoknak adott pásztori tanácsa kapcsán három kérdésre keresi a választ: 1) Milyen „küszöbön álló megpróbáltatásra” gondolt az apostol (1Kor 7,26)? 2) Mit jelent az, hogy „az idő rövidre szabott” (1Kor 7,29)? 3) Hogyan kapcsolódik a két gondolat egymáshoz? A kérdések gyakorlati szempontból is fontosak, hiszen a hajadonoknak adott tanács egészen más megítélés alá kerül, ha az apostol tévedett a kronológia kérdésében. A tanulmány legfontosabb exegetikai következtetése az, hogy a szövegben „az idő rövidre szabott” teológiai alapállás, nem kronológiai becslés, ezért az alapelv alkalmazása sem függ az utóbbtól.

Kulcsszavak: Pál, hajadonok, kronológia, eszkatológia, házasság, idő, megpróbáltatás, rövidre szabott

## 1. Bevezetés

Az Első korinthusi levél 7. részében Pál a „küszöbön álló megpróbáltatások” és a „rövidre szabott idő” miatt azt tanácsolja a hajadonoknak,<sup>2</sup> hogy jobb, ha nem mennek férjhez (bár akkor sem vétkeznek, ha férjhez mennek). A Pállal foglalkozó teológiai szakirodalomban<sup>3</sup> gyakran találkozunk azzal

- 
1. Szabados Ádám teológus, az Erosz nyomában (Harmat, Budapest, 2008), Az apostolok hagyománya (KRE\_L'Harmattan, Budapest, 2020, 2021) és a Teológus a sakkasztalon (Luther-Kálvin, Budapest, 2021) c. könyvek szerzője.
  2. A παρθένος jelentésével kapcsolatos nézetekről kiváló összefoglalót ad Anthony C. Thiselton: *The First Epistle to the Corinthians* (NIGTC. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2000), 567-572.
  3. E. P. Sanders: *Paul and Palestinian Judaism* (Minneapolis, MI: Fortress Press, 1977), 448. Az őskeresztény várakozásról szóló modern teológiai irodalmat tekinti át: Anthony C. Thiselton 'The Parousia in Modern Theology: Some Questions and Comments' in *TynBul* 27 (1976): 27-54.

a feltételezéssel, hogy az apostol Jézus közeli visszatérésére számított. Amennyiben Pál itt is annak a fényében akarta lebeszélni a szűz lányokat a házasságról, hogy Jézus még az ő életükben eljön, nehéz utólag megkerülni a következtetést, hogy az apostol tévedett és a tévedéséből fakadó pásztori tanács árát a hajadon lányoknak kellett megfizetniük. Ebben a rövid tanulmányban azt szeretném megmutatni, hogy az apostol szavainak ez az értelmezése exegetikailag megalapozatlan.

A következő mondatokról van szó: „A hajadonokról ugyan nincs rendelkezésem az Úrtól, de tanácsot adok úgy, mint aki az Úr irgalma folytán hitelt érdemel. Azt tartom tehát jónak *a küszöbön álló megpróbáltatások miatt* [διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην], hogy jó az embernek úgy maradnia, amint van. Feleséghez vagy kötve? Ne keress válást. Feleség nélkül vagy? Ne keress feleséget. De ha megnősülsz, nem vétkezel, és ha férjhez megy a hajadon, nem vétkezik. Az ilyeneknek azonban gyötrelmük lesz a testben, én pedig szeretnék ettől megkímélni titeket. Ezt pedig azért mondom, testvéreim, mert *a hátralevő idő rövidre szabott* [ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν]. Ezután tehát azok is, akiknek van feleségük, úgy éljenek, mintha nem volna, és akik sírnak, mintha nem sírnának, akik pedig örülnek, mintha nem örülnének, akik vásárolnak valamit, mintha nem volna az az övék, és akik a világ javaival élnek, mintha nem élnének vele, mert e világ ábrázata elmúlik [παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου].” (1Kor 7,25-31)<sup>4</sup>

A szakasz számos ponton érinti a keresztény etikát, de én most kizárólag a fenti dilemmára szorítkozom, és három konkrét kérdésre keresem a választ: 1) Milyen „küszöbön álló megpróbáltatásra” gondolt Pál (7,26)? 2) Mit jelent az, hogy „az idő rövidre szabott” (7,29)? 3) Hogyan kapcsolódik a két gondolat egymáshoz?

## 2. Milyen „küszöbön álló megpróbáltatásra” gondolt Pál (7,26)?

Johannes Weisstól és Albert Schweitzertől indult,<sup>5</sup> majd többek közt Ernst Käsemann, Klaus Koch és Martin Werner népszerűsítették azt az előfeltevést, hogy Pál teológiájának és missziójának középpontjában apokaliptikus megfontolások állnak.<sup>6</sup> Schweitzer szerint Pál biztosra vette a világvége közelségét,

---

4. Revidált új fordítású Biblia (RÚF, 2014), kiemelés és görög szavak betoldása tőlem.

5. Weiss és Schweitzer eszkatológiai értelmezéséről és annak hatásáról lásd George E. Ladd: *The Presence of the Future: The Eschatology of Biblical Realism* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1974), 4-42.

6. Eckhard J. Schnabel: *Early Christian Mission, Volume II. Paul and the Early Church* (Downers

ez határozta meg teológiai és etikai gondolkodását. (Erre a kiindulópontokra és módszertanra használta N. T. Wright a „Schweitzerstrasse”<sup>7</sup> kifejezést, jelezve, hogy ezen az úton azóta is sokan járnak.) Schweitzerrel szemben azonban éppen ez volt kezdettől az egyik kritika is. Ha Schweitzer Pál írásaiban valamilyen apokaliptikus motívumot talált, Schweitzer az egész zsidó apokaliptikus rendszert automatikusan belevetítette a szövegbe. Ezt az igencsak vitatható (és igencsak vitatott) dinamikát látjuk az 1Kor 7,26 kapcsán is.<sup>8</sup>

A schweitzeri szemüvegen át nézve az ἀνάγκη említése a világ „messiási fájdalmait” idézi fel, mely a zsidó apokaliptikában (Schweitzer szerint) a világvége közeledtének biztos előjele. Amikor Pál a „küszöbön álló megpróbáltatásokról” ír, a paradigma szerint az apostol tehát a világ messiási szenvedését jósolja meg. Ez a 31. vers „rövidre szabott” idejével együtt olvasva igencsak csábítóvá teszi a konklúziót: Pál azt hitte (tévesen), hogy a világvége már nagyon-nagyon közel van, ezért nem is érdemes megházasodni. A konklúziót C. K. Barrett és H. Conzelmann le is vonja,<sup>9</sup> és mások is követik őket ebben.

A Pál apokaliptikus teológiai középpontjára vonatkozó schweitzeri előfeltevés azonban még kritikai körökben is rendkívül vitatott. Számos könyv (pl. J. C. Beker: *Paul the Apostle. The Triumph of God in Life and Thought*)<sup>10</sup> és tanulmány (pl. V. P. Branick: ‘Apocalyptic Paul?’)<sup>11</sup> jelent meg a tézis árnyalása vagy megcáfolása céljából. Nem érdemes tehát kritika nélkül felvenni ezt a szemüveget, amikor az 1Kor 7 teológiáját próbáljuk megérteni. Inkább engedjük, hogy maga a szöveg vezesse a gondolatainkat. David W. Kuck szerint<sup>12</sup> a messiási szenvedések feltételezése egyébként sem áll meg, leginkább két okból: 1) a rendelkezésre álló bizonyítékok fényében a zsidó eszkatológia egyáltalán nem volt olyan rendszer, amit Schweitzer feltételezett, 2) teljesen bizonytalan, hogy Pál mit vett vagy nem vett át a zsidó apokaliptikus gondolkodásból. Ha nem akarunk elhamarkodott következtetésekre jutni, mindenképp le kell tehát lassítanunk a schweitzeri gyorsvonalat.

De vajon mire gondolt Pál „küszöbön álló megpróbáltatások” alatt? Az ἀνάγκη

Grove, IL: IVP, Leicester, UK: Apollos, 2004), 1307-8.

7. N. T. Wright: *Jesus and the Victory of God* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 1996), 21.

8. Albert Schweitzer: *The Mysticism of Paul the Apostle* (London: A. & C. Black, 1931), 311.

9. David E. Garland: *1 Corinthians* (BECNT. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2003), 323.

10. J. Christian Beker: *Paul the Apostle. The Triumph of God in Life and Thought* (Minneapolis, MN: Fortress, 1980).

11. Vincent P. Branick: ‘Apocalyptic Paul?’ in *CBQ* 47 no 4, 1985, 664-675.

12. David C. Kuck: ‘The Freedom of Being in the World "As If Not" (1 Cor 7:29-31)’ *Currents in Theology and Mission* 28 no 6, 2001, 288.

szó önmagában bármilyen szükséget, kényszerhelyzetet, szorultságot jelenthet (BDAG, Varga).<sup>13</sup> Éppen Pál írásai támasztják alá a szó sokféle használatát (pl. Róm 13,5; 1Kor 7,37; 9,16; 2Kor 9,7; 6,4; 12,10; Filem 14; 1Thessz 3,7). A „küszöbön álló” (ἐνεστῶσαν, ἐνίστημι) jelenthet „jelen” vagy „mostani” megpróbáltatást is (Varga, BDAG). A pontos fordításnak a mi szempontunkból nincs különösebb jelentősége, csak tartsuk szem előtt: a korinthusiak nagy valószínűséggel már tapasztalták a megpróbáltatást (szükséget, szorultságot), vagy annak előszelét. De mi volt ez a megpróbáltatás?

Bruce Winter<sup>14</sup> és Bradley B. Blue<sup>15</sup> tanulmányai erős érvekkel támasztják alá, hogy a Kr. u. 51-es éhínség súlyos utóhatásai elégséges okot szolgáltatnak Pál szavaira. Winter számos bizonyítékot sorol fel (pl. a szegényekkel való hírhedten rossz bánásmód, illetve Tiberius Claudius Dinippus kinevezése az élelemellátás biztosítására) amellet a tézise mellett, hogy a megpróbáltatás Korinthusban elsősorban az éhínség lehetett. Ez W. Deming szerint<sup>16</sup> beleilleszkedett a sztoikusok és cinikusok közt éppen a házasságot korlátozó élethelyzetekkel kapcsolatos vitákba, amelyeket Pál valószínűleg jól ismert. Thiselton egyetért ezzel a konklúzióval,<sup>17</sup> Garland is hajlik rá,<sup>18</sup> Fee pedig felhívja a figyelmet arra, hogy a korinthusi gyülekezetben sokan voltak ekkor betegek, sőt, többen meg is haltak, talán éppen az éhínség miatt.<sup>19</sup>

Ez azonban továbbra is nyitva hagyja a mondatok tágabb eszkatológiai jelentését. Amennyiben elfogadjuk, hogy a „küszöbön álló” (vagy „jelen”) „megpróbáltatások” kifejezés az éhínségre, vagy esetleg más hasonló, talán kapcsolódó korabeli problémára utal, a 29-31. versekből kiderül, hogy a szakasz így is nagyobb eszkatológiai keretben értelmezendő („az idő rövidre szabott”; „e világ ábrázata elmúlik”). A korinthusiak által tapasztalt (vagy nemsokára megtapasztalendő) helyi nyomorúság Pál gondolatmenetén belül egyértelműen

---

13. W. Bauer, F. W. Denker, F. W. Gingrich, W. F. Arndt: *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature, Third Edition* (Chicago, IL: The University of Chicago Press, 2000); Varga Zsigmond: *Újszövetségi görög-magyar szótár* (Budapest: Magyar Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1996).

14. Bruce Winter: 'Secular and Christian Responses to Corinthian Famines' in *TynBul* 40 (1989): 86-106.

15. Bradley B. Blue: 'The House Church at Corinth and the Lord's Supper: Famine, Food Supply, and the Present Distress' in *CTR* (1991): 221-239.

16. Will Deming: *Paul on Marriage and Celibacy: The Hellenistic Background of 1 Cor 7* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1995).

17. Thiselton: *The First Epistle to the Corinthians*, 573.

18. Garland, 324.

19. Gordon D. Fee: *The First Epistle to the Corinthians* (NICNT. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1987), 327.

eszkatológiai dimenzióba kerül.<sup>20</sup> A két további kérdés, amit meg kell tehát válaszolnunk az, hogy egyrészt mire gondolt Pál, amikor azt mondta, hogy „az idő rövidre szabott” (7,29), másrészt hogyan kapcsolódik egymáshoz ez és a küszöbön álló megpróbáltatás (az éhínség).

### 3. Mit jelent az, hogy „az idő rövidre szabott” (7,29)?

A ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν mellékmondat magyar fordítása – ahogy más nyelveken is – már értelmezi a mondatot, ezért érdemes szemügyre venni magukat a görög szavakat. Oscar Cullmann és mások (többek közt a tekintélyes BDAG és Varga szótára is) kimutatták, hogy a καιρὸς a χρόνος szóval ellentétben általában nem időtartamot, hanem valamilyen *fajta* időt jelöl. A „kritikus”, „meghatározó”, vagy „minősített”, „alkalmas” időt (Varga).<sup>21</sup> Garland szerint Pál tehát nem azt hangsúlyozza a 29. versben, hogy mennyi idő maradt, hanem azt, hogy hogyan tekintsenek a korinthusiak arra a fajta időre, ami maradt.<sup>22</sup> De vajon milyen „minősített” vagy „alkalmas” időre gondolt Pál? Arra az időre, ami olyan dolgokra minősített vagy alkalmas, mint a házasság, sírás, öröm, vásárlás stb.? Vagy arra az időre vonatkozik, ami elválaszt bennünket a végtől? A kettő nem zárja ki egymást. A világ jelenlegi formája ad alkalmat a házasságra, öröme, sírásra, vásárlásra, birtoklásra, és ez az az alkalmas idő, ami el fog múlni, és aminek a vége már látszik.

A συστέλλω ige perfektumban álló passzívumát úgy lehetne magyarra fordítani, hogy „korlátozott, visszaszorított” (Varga), esetleg „összeterlődött”. A καιρὸς – az az időszak, amely elválaszt bennünket a végtől – összeterlődött. Vajon mire gondolt ezzel kapcsolatban Pál? Az idő „rövid”, vagyis kevés van már belőle? Vagy valamilyen értelemben kevesebbnek *látszik*, „megrövidült” számunkra? Thiselton, Garland és Fee egyetértenek abban (követve a szótárakat), hogy a szó inkább ez utóbbit jelenti, tehát a καιρὸς nem „rövid”, hanem „megrövidült”. De éppen a καιρὸς szó jelentése miatt Pál ezt valószínűleg nem kronológiai értelemben értette (ettől egyébként Jézus is óvott!), hanem tágabb eszkatológiai dimenzióban.<sup>23</sup>

20. Thomas R. Schreiner is hangsúlyozza, hogy Pál nem csak egy speciális korinthusi problémára utal (T. R. Schreiner: *Paul: Apostle of God's Glory in Christ – A Pauline Theology*, Downers Grove, IL: IVP Academic, Leicester, UK: Apollos, 2001, 416).

21. Gerhard Dellinger: „καιρὸς” in G. Kittel: *Theological Dictionary of the New Testament, Volume III*. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1965), 459-61.

22. Garland, 329.

23. George E. Ladd: *A Theology of the New Testament* (Cambridge, UK: The Lutterworth Press, 1977,

Fee megoldása tűnik a leginkább elfogadhatónak: „A kép olyanokhoz szól, mint a görögök, akik számára a jövő vagy nem létezett vagy a nagyon bizonytalan messzeségben volt; a Krisztus-esemény azonban úgy összezsugorította az időt, hogy belátható távolságra hozta a jövőt.”<sup>24</sup> Garland helyeslően idézi Fee mondatát, és a korinthusiak görög kulturális közegét figyelembe véve valóban életszerű ez az értelmezés. Ha a görög ember (de akár a zsidó is) reménységgel tekinthetett a most már biztosan bekövetkező végre, akkor számára – korábbi világlátásához képest – az idő megrövidült, összezsugorodott, összetorlódott. Pál gondolatai máskor is kozmikus dimenzióban mozogtak (pl. Kol 1,16-20; Ef 1,19-23), most is ezt látjuk.

Kicsit egyszerűbben fogalmazva (ami ugye Pétertől tudjuk, nem volt mindig Pál erőssége!)<sup>25</sup> a következőképpen érthetjük az apostol szavait. Mivel Krisztus világosságra hozta az elmúlhatatlan életet (vö. 2Tim 1,10), biztossá tette a mostani kor lezárását és a jövő kor kezdetét. A jövő elérhető közelségbe került olvasói számára, és most már a jövő fényében tudnak a jelenre tekinteni. Ennek a világnak az ideje összezsugorodott, elmúlóban van. Krisztus miatt látható már a korszak vége és a feltámadás kezdete. Ezt az értelmezést támasztja alá a 31. vers vége is: „mert e világ ábrázata elmúlik” (παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου). Szó szerint: „mert múlik (jelen idő) ennek a világnak a formája”.<sup>26</sup> Az eszkatológiai változás már most zajlik, a hívők ennek a fényében élnek (vö. 1Jn 2,8). Ez az általános és kozmikus vízió az alapja annak a konkrét tanácsnak, amit Pál a hajadonoknak egy nehéz történelmi szituációban ad.

## 4. Hogyan kapcsolódik a két gondolat egymáshoz?

Tegyük össze a képet. A 26. versben Pál egy korabeli élethelyzetben (ami valószínűleg éhínség és a hozzá kapcsolódó betegségek, halálesetek volt) ad tanácsot hajadonoknak. Ha a megpróbáltatások idején férjhez mennek és

---

1991), 528.

24. Fee, 339.

25. Vö. 2Pt 3,16.

26. Fee szerint a σχῆμα itt nem csupán a világ külső formájára utal, hanem a jelen világ teljességre, ahogyan az most létezik (Fee, 342). Witherington szerint a σχῆμα viszont nem a világ egészére (in toto) vonatkozik, hanem csak annak moráljára, intézményeire és gondolkodására, bár jelen fizikai formájára is (Ben Witherington III: *Conflict and Community in Corinth: A Socio-Rhetoric Commentary on 1 and 2 Corinthians*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1995, 179).

gyermeket szülnék, nagyon nehéz dolguk lesz. Az apostol szeretné megkímélni őket a gyötrelmekről, amit ez okozna nekik (7,28), ezért javasolja, hogy fontolják meg a függetlenséget. Talán segít az apostoli tanács megértésében, ha a saját tapasztalatainkban keresünk hozzá analógiát. Legtöbben láthatunk már képeket afrikai éhező anyákról, akik nem tudják táplálni csontsovány csecsemőiket. A hajadonok könnyen ilyen vagy ehhez hasonló helyzetbe kerülhetnek volna, ha a megpróbáltatás idején megnőszülnek. De vajon megtehetnék-e, hogy lemondjanak a házasságról? Pál szerint igen. Sőt, az adott helyzetben talán ez lett volna nekik a jobb választás, hiszen függetlenként nem csak gyötrelmekről szabadulnak meg, de akár az evangélium szolgálatában is hasznosabbak lehetnek.

Pál számít olvasói ellenvetéseire. Nem életellenes egy ilyen tanács? Nem az a helyes, ha a lányok férjhez mennek? Nem Isten alkotta a házasságot a teremtés kezdetén? Nem az a világ rendje, hogy a férfiak és a nők egymásba szeressenek, elkötelezzék magukat egymás felé, gyermekeket szüljenek, dolgozzanak, vásároljanak, örüljenek egymásnak, és ha kell, gyászoljanak? De igen, ez ennek a világnak a rendje. Ez az a keret (σχῆμα), amelybe Isten az embereket helyezte. Pál nem is ellenzi ezt, *normális* helyzetben szerinte is ez a normális. De – és itt érvényesül az apostol eszkatológiai perspektívája – a világ jelenlegi formája (σχῆμα) elmúlóban van (παράγει), és a hívők már látják, hogy mi jön utána! Összezsugorodott számukra a mostani idő, átlátnak a túlpartra, nem kell az itteni életre berendezkedniük, mint azoknak, akiknek nincs ilyen reménységük. Csak pár fejezettel később mondja Pál, hogy akik nem hisznek a feltámadásban, azok inkább egyenek, igyanak, házasodjanak (15,32). De a korinthusiak hisznek a feltámadásban, ezért szabadok másfajta életre is.

Pál szerint Krisztus eljövételével eszkatológiai értelemben karnyújtásnyi távolságba került a jövő („az idő megrövidült”), és ez egészen más helyzetet teremt. Ennek a fényében akiknek van feleségük, úgy élhetnek, „mintha nem volna, és akik sírnak, mintha nem sírnának, akik pedig örülnek, mintha nem örülnének, akik vásárolnak valamit, mintha nem volna az az övék, és akik a világ javaival élnek, mintha nem élnének vele” (31). Pál szabadságnak látja ezt, hiszen nem kell belekapaszkodnunk a világ jelenlegi formáiba, mintha ez lenne minden. Az eszkatológiai reménység fényében a megpróbáltatások idején a hajadon lányok sokkal könnyebben mondhatják: „akkor én most a házasság helyett teljesen az evangélium ügyének szentelem az életemet!” Megtehetik, mert nem ebben az életben kell minden fontosat megkapniuk – mármint mindent, amit *ennek a világnak* a rendje (τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου) fontosnak tart.

## 5. Konklúzió

Ha jól értjük Pál gondolatmenetét, nem keveredik össze a kronológia és a teológia, a próféta előrejelzés és az eszkatológiai látásmód. Thiselton – Wimbush és Caird tanulmányaira<sup>27</sup> is támaszkodva – helyesen tesz különbséget *teológiai alapállás* és *kronológiai becslés* közt: „bár Pál kétségkívül a végidők közelségének (eszkatológiai imminencia) *teológiájára* apellál, ez semmiképpen nem feltételezi a végidők *kronológiai* közelségét (kronológiai imminencia).”<sup>28</sup> Pál nem állította, hogy a vég a hajadonok idejében eljön. Azt állította, hogy a hajadonok a vég eljövételének fényében szabadon dönthetnek sorsukról, mert a világ jelen formája múlik, az eljövendő pedig már látótávolságra van. E tekintetben semmi nem változott Pál óta, hiszen ugyanabban a „megrövidült” eszkatológiai időben élünk. Kritikus időszakokban ugyanolyan szabadon dönthetünk, ugyanolyan szabadon élhetünk, mint a korinthusi hajadonok, ugyanazon eszkatológiai megfontolások alapján. Az 1 Kor 7,26-31 eszkatológiai víziója mindenesetre nem ad okot arra, hogy Pál pásztori tanácsát hibásnak lássuk.

## Irodalomjegyzék

- Bauer, W., Denker, F. W., Gingrich, F. W., Arndt, W. F. (2000): *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature, Third Edition*. The University of Chicago Press, Chicago, IL.
- Beker, J. C. (1980): *Paul the Apostle. The Triumph of God in Life and Thought*. Fortress, Minneapolis, MN.
- Blue, B. B. (1991): ‘*The House Church at Corinth and the Lord’s Supper: Famine, Food Supply, and the Present Distress*’ in CTR, 221-239.
- Branick, V. P. (1985): ‘*Apocalyptic Paul?*’ in CBQ 47 no 4, 664-675.
- Caird, G. B. (1980): *The Language and Imagery of the Bible*. Duckworth and Philadelphia, London-Westminster, 243-271.
- Delling, G. (1965): „καὶρὸς” in G. Kittel: *Theological Dictionary of the New Testament, Volume III*. MI: Eerdmans, Grand Rapids, 459-461.
- Deming, W. (1995): *Paul on Marriage and Celibacy: The Hellenistic Background of 1 Cor 7*. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Fee, G. D. (1987): *The First Epistle to the Corinthians*. MI: Eerdmans, Grand Rapids, 327.
- Garland, D. E. (2003): *1 Corinthians*. Grand Rapids, MI: Baker Academic, Grand Rapids, 323.
- Kuck, D. C. (2001): ‘*The Freedom of Being in the World „As If Not” (1 Cor 7:29-31)*’. *Currents in Theology and Mission*, 28 no 6, 288.

---

27. Vincent L. Wimbush: *Paul, the Worldly Ascetic: Response to the World and Self-Understanding according to 1 Corinthians 7* (Macon, GA: Mercer University Press, 1987), 23-48; G. B. Caird: *The Language and Imagery of the Bible* (London: Duckworth and Philadelphia, Westminster, 1980), 243-271.

28. Thiselton, 578.



- Ladd, G. E. (1974): *The Presence of the Future: The Eschatology of Biblical Realism*. MI: Eerdmans, Grand Rapids, 4-42.
- Ladd, G. E. (1977,1991): *A Theology of the New Testament*. Cambridge, UK: The Lutterworth Press, Cambridge: UK, 528.
- Sanders, E. P. (1977): *Paul and Palestinian Judaism*. MI: Fortress Press, Minneapolis, 448.
- Schnabel, E. J. (2004): *Early Christian Mission, Volume II. Paul and the Early Church*. Downers Grove, IL: IVP, Leicester, UK: Apollos, 1307-1308.
- Schreiner, T. R. (2001): *Paul: Apostle of God's Glory in Christ – A Pauline Theology*. Downers Grove, IL: IVP Academic, Leicester, UK: Apollos, 416.
- Schweitzer, A. (1931): *The Mysticism of Paul the Apostle*. A. & C. Black, London, 311.
- Thiselton, A. C. (1976): 'The Parousia in Modern Theology: Some Questions and Comments'. *TynBul*, 27: 27-54.
- Thiselton, A. C. (2000): *The First Epistle to the Corinthians*. MI: Eerdmans, Grand Rapids, 567-572.
- Varga, Zsigmond (1996): *Újszövetségi görög-magyar szótár*. Magyar Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest.
- Winter, B. (1989): 'Secular and Christian Responses to Corinthian Famines'. *TynBul*, 40: 86-106.
- Wimbush, V. L. (1987): *Paul, the Worldly Ascetic: Response to the World and Self-Understanding according to 1 Corinthians 7*. Mercer University Press, Macon, GA, 23-48.
- Witherington III, B. (1995): *Conflict and Community in Corinth: A Socio-Rhetoric Commentary on 1 and 2 Corinthians*. MI: Eerdmans, Grand Rapids, 179.
- Wright, N. T. (1996): *Jesus and the Victory of God*. MN: Fortress Press, Minneapolis, MN, 21.